

Tilâvet Secdesi üzerine

Şanlıurfa'dan okuyucumuz: "Tilâvet secdesi ne demektir? Secde âyetlerini okuduğumuzda secde yapmamız zorunlu mu?"

Kâinatın Malik'ine, Hâlık'ına, Bâri'ine, Rabb'ine, Vâris'ine, Sahibine secde etmek makamların en yücesi.

Buhârî'de uzun bir hadîs-i şerifte, Resûlullah Efendimiz'in (asm) mahşerde şefaata anındaki büyük secdesi anlatılır. Secde denince, bu büyük secdeyi hatırlamadan geçmeyelim; ne dersiniz? Kıyâmet Günü günahkâr ümmetinin bağışlanması için Allah Resûlü (asm) tazarrû' içinde def'alarca secdeye kapanır, her def'asında "Yâ Rab!... Ümmetî... Yâ Rab!... Ümmetî..." diye ümmetinin necâtını ister; böyle mahviyetkârane yapılan secde neticesinde Cenâb-ı Hak, gönlünde arpa tanesi kadar, sonra zerre kadar, sonra hardal tanesi kadar iman olanların Cehennemden çıkarılacağını müjdeler. Hadisin son bölümünü Enes b. Mâlik'in (ra) rivâyetinden takip edelim: "Ben dördüncü def'a dönüp geleceğim. Ve Allah u Teâlâ'ya o ilham olunan mübarek hamd ve sena kelimeleriyle hamd u sena edip secdeye kapanacağım. Bunun üzerine bana: "Yâ Muhammed!... Başını kaldır; söyle! Sözün dinlenecektir! İşte; dileğin verilecektir! Şefaata et; şefaatin makbul olacaktır!" denilecek. Ben de: "Yâ Rab! Lâ ilâhe illallah diyen bütün beşeriyet hakkında şefaata etmeme izin ver!" diyeceğim. Bunun üzerine Cenab-ı Hak: "İzzetim, Celâlim, Kibriyâm ve Azametim hakkı için; Lâ ilâhe illallah diyen herkesi Cehennemden çıkaracağım!" buyuracaktır.¹

Allah Resulü (asm) dünyada da en çok secde eden bir kul, bir habîb ve Resul idi. Habîbullah unvanı almasında elbette O'nun, secdeyi en büyük şeref bilen mübarek alnının ve secde için nasır bağlayan, su toplayan mübarek ayaklarının çok büyük yeri vardı. İbn-i Ömer (ra) anlatır: "Nebi-i Zışan Efendimiz (asm) Kur'ân okurken içinde secde âyeti bulunan bir sûreye geldiğinde secde eder; biz de kendisiyle birlikte secde ederdik. Öyle ki, bir kısmımız alnını koyacak yer bulamazdı. Allah Resulü (asm) buyurdular ki: "Âdemoğlu secde âyetini okuduğunda secde ederse, şeytan oradan ayrılır ve ağlayarak der ki: 'Eyvah! Âdemoğlu secdeyle emr olundu ve secde etti! Cennet Onun içindir! Ben de secdeyle emr olundum ve isyan ettim! Cehennem de benim içindir!'"²

Secde âyeti okunduğunda veya işitildiğinde yapılması gereken secdeye "Tilâvet

Secdesi” deniyor. Tilâvet Secdesi yapmak Hanefî Mezhebinde vacip; diğer üç mezhepte sünnet-i seniyyedir. Okunduğunda secde yapılması vacip olan âyetlerden bazısı, secdeyi açıktan emrediyor; bazısı, peygamberlerin secde ettiklerini haber veriyor; bir kısmı da, kâfirlerin secde etmekten yüz çevirdiklerinden bahsediyor. Secdeyi emreden âyetler okunduğunda Allah’ın emrine ittibâ etmek gerekir; Peygamberlerin secde ettiklerini haber veren âyetler okunduğunda, peygamberlerin yolunda bulunduğumuzu amelimizle izhar etmek ve Cenâb-ı Hak’tan hidayet üzere bulunmayı fiilen istemek gerekir; kâfirlerin secde etmekten kaçındığını bildiren üçüncü kısım âyetler okunduğunda ise kâfirlere muhalefet etmek ve onların bu isyan halinden fiilen Allah’a sığınmak gerekir. İşte bu üç kısım âyetler okunduğunda Tilâvet Secdesi yapmak gayet münasip ve kulluğun haysiyetine yakışan bir ameldir. Tilâvet Secdesi, secde âyeti okunduğunda veya işitildiğinde hemen yapılır. Eğer hemen yapma imkânı yoksa ilk fırsatta yapılır; ama bilerek ve bir zaruret olmaksızın geciktirmek tenzîhen mekruhtur. Şâyet hemen secde yapmayacaksa; “Semi’nâ ve ata’nâ ğufrâneke Rabbenâ ve ileyke’l-masîr” (İşittik ve itaat ettik; mağfiretine sığınırız Rabbimiz; dönüş Sanadır.)³ denir.

Hanefîlere ve Malikî’lere göre Tilâvet Secdesi şöyle yapılır: Secde âyeti okunduğunda veya dinlendiğinde, abdestli olarak hemen ayağa kalkılır, seccadenin üzerinde veya temiz bir yerde Tilâvet Secdesi yapmak niyetiyle kibleye dönülür, eller kaldırılmaksızın “Allahu ekber” diyerek doğrudan secdeye gidilir. Secdede üç def’â “Sübhâne Rabbiy’el-A’la” denilir, sonra “Allâhu ekber” denilerek secdeden kalkılır. Bu secdede teşehhüt ve selâm yoktur. Doğrulurken, “Gufrâneke Rabbena ve ileyke’l-masîr” denilmesi müstehaptır. Secdeye giderken ve doğrulurken “Allahu ekber” denilmesi ve secde esnasında “Sübhâne Rabbiy’el-A’lâ” denilmesi sünnet-i seniyyedir. Secdenin ayağa kalkılarak yapılması ve secdeden sonra yine ayağa kalkılması müstehaptır. Bunlara ilâveten; Hanbelî Mezhebine göre secdeden sonra oturularak selâm verilir; Şafiî Mezhebine göre ise, secdeye başlarken niyet esnasında eller kaldırılarak iftitah tekbirinin alınması; secdeden sonra da oturularak selam verilmesi şarttır. İftitah (tahrim) tekbirinden sonra secdeye giderken de ayrıca tekbir alınması sünnettir.

Secde âyetini mealden okuyan veya dinleyen bir kişinin de secde yapması gerekir.

Dipnotlar:

- 1- Buhârî, C.12, 2188,
- 2- Müslim, İman, 133,
- 3- Bakara Sûresi, 2/285.